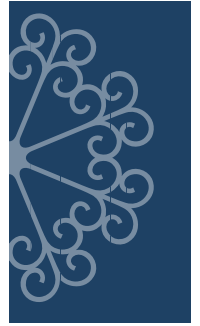

בית מזרחי

504

פרשת וישלח

זמני כניסת ויציאת השבת

★	☪	
17:15	16:00	ירושלים
17:15	16:16	בני ברק
17:30	16:17	ציריך
17:16	15:48	וינה
17:35	16:20	אנטוורפן
17:49	16:28	פריז
16:48	15:40	לונדון

דבר הישיבה

"והיה המחנה הנשאר לפליטה"

ישיבת מיר ניצלה כולה בזמן השואה. היא גלתה דרך רוסיה ויפן עד לשנחאי שבסין, ושם שהתה כל שנות המלחמה. בכל אותן שנים המשיכה מסגרת הישיבה להתקיים במלוא עוזה, ובכל אותן שנים עברה הישיבה תלאות נוראות וניצלה מהם בניסי ניסים. מרן רה"י הגאון החסיד **רבי אליעזר יהודה פינקל** זצ"ל, מודה לה' בהקדמת ספרו **'דברי אליעזר'** על נס ההצלה, ומשתמש בפסוק שבפרשתנו "והיה המחנה הנשאר לפליטה" - כדי להמחיש את הנס הגדול, ונצטט מדבריו: "אברכה בזה ברכת הודאה לה' יתברך, על ההשגחה המיוחדת שהונהגה בה הישיבה הקדושה משך עשרות שנות שרותי בה וביחוד בזמני המלחמות. הישיבה נדדה ממקומה פעמיים, בעת מלחמת העולם הראשונה בשנות תרע"ו - תר"פ שנות רעב, הריגות ומהפיכות, היתה הישיבה בפולטבה ברוסיה - אוקריינה. ובעת השואה האחרונה גלתה הישיבה לוולנא וקייידאן בליטא, ואח"כ נדדו בני הישיבה ליפן ושנחאי - סין, ובראשם חתני הגאון הגדול [מרן רה"י שה"ת] רבי חיים שמואלביץ, והיו שם כשש שנים. ובעז"ה לא פסקה ישיבה בזמנים הקשים ביותר, כי כל קיומה הגשמי והרוחני היה והינו בנסיים, כן יצוה ה' חסדו להוסיף ולקיים ולהרחיב את הישיבה הקדושה, עד כי יבוא שילה.

והודאה מיוחדת ברכת הטוב והמטיב על ניסי השי"ת בזמן המלחמה האחרונה, שהצילנו יחד עם הישיבה הקדושה, בשנת תש"א ומגיא ההריגה בליטא - רוסיה נמלטנו למקומות מבטחים. הצלתנו זאת היתה רצופה שלשלת של נסים גלויים ונסתרים לאין חקה, ובחוש ראו את השגחתו של נתן התורה שהבטיחנו שלא תשכח מפי זרעו, וכמעט כל אשר לא עזב את הישיבה הקדושה בעתות נדודיה ניצל עמה. וגם בגלות הישיבה לארצות רחוקות ובמצבים הקשים ביותר המשיכו והגבירו תלמוד תורתם ביתר שאת, וזכו שמהם יתד ופינה להרבצת תורה והרמת קרן התורה והיראה בארץ ובחול, ונתקיים בהם "והיה המחנה הנשאר לפליטה".

"הנה הפשטתם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורצון הישיבה, ובוה עשיתם לכם חבורה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה בין כתלי הישיבה" (מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל ממיר)

מתורת רבותינו

כמה 'מנות' של כבוד 'שיבשה' את דעתו של עשו

וישלח יעקב מלאכים וגו' (לב, ד).

שח המשגיח הגה"צ **רבי יחזקאל לוינסטיין**: יש להתבונן כיצד באחת נמוגה שנתא עשוי ליעקב ויותר על מלחמתו, - ללמדך כמה מגונה מידת הכבוד שטורת דעתו של אדם: די היה בכמה מנות כבוד

שח המשגיח הגה"צ **רבי יחזקאל לוינסטיין**: יש להתבונן כיצד באחת נמוגה שנתא עשוי ליעקב ויותר על מלחמתו, - ללמדך כמה מגונה מידת הכבוד שטורת דעתו של אדם: די היה בכמה מנות כבוד

די משה - הגדש"פ

עשו שונא ליעקב - שנאה שאינה תלויה בדבר

ויפול על צואריו וישקהו. (לב, ד).

וא"כ למה הוא זורק עלינו אבן?

הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב. (רש"י)

אך התשובה לכך היא - אמר רבי ירוחם - "עשו שונא ליעקב", גם כאשר לא קיימת שום סיבה ולא עשו לגוי שום רעה, הרי טבוע לו בדמו המציאות של עשו שונא ליעקב. ולכן אפילו תינוק קטן שלא יודע בין ימינו לשמאלו, הוא שונא את יעקב, ללא שום הסבר. הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל

מסופר על מרן המשגיח הגה"צ **רבי ירוחם ליבוביץ** זצ"ל, שהלך פעם בדרך עם קבוצת תלמידים, ראה אותם גוי שייגעץ קטן לקח אבן וזרק עליהם. אמר רבי ירוחם לבחורים, מדוע הוא זרק עלינו אבן, וכי עשינו לו איזו רעה, או דיברנו משהו נגדו? הרי אנחנו בכלל לא מכירים אותו ואין לנו שום שייכות עמו,

מדוע הקדים 'דורון' ל'תפילה'?

והיה המחנה הנשאר לפליטה (לב, ט).

הרגשת העדר וחיסרון בנתינת המנחה, ואף לא חפץ היה להתפלל על כך שלא יהיה נזקק לוותר משלו ולתת דורון. לכן את הפרשת הדורון עשה תחילה, כי לא היה לו בזאת שום קושי או ניסיון, אבל בוודאי שעצם התפילה הקדים למשלוח הדורון לעשו.

התקין עצמו לשלשה דברים לדורון, לתפלה ולמלחמה (רש"י).

תמיהה גדולה היא, מדוע התקין עצמו יעקב ל'דורון' קודם שהתקין עצמו ל'תפילה'? אומר על כך המשגיח הגה"צ **רבי יחזקאל לוינסטיין**: דרכו של יעקב נבעה מהמבט האמיתי שלו על רכושו. כיוון שלא היתה לו שום זיקה או תלות ברכושו, לא חש כל קושי או

יד יחזקאל

עינו של עשו שבעה מריקות ומדמיונות

רוח תשימו בין עדר לעדר (לב, יז).

עדר לעדר...! כענין זה כל התאוות, וכל מה שיכול עולם הזה לספק לאדם, דמיון ותעותועים ומאומה בו. אלא מרחוק וממבט שטחי נראה הדבר כאילו יש בו איזושהי ממשות.

עדר לפני חבירו מלא עין, כדי להשיבע עינו של אותו רשע, ולתווהו על רבי הדורון (רש"י).

שח המשגיח הגה"צ **רבי יחזקאל לוינסטיין** זצ"ל: בא וראה ציור על כל פיתויי עולם הזה וחמדותיו, ממה שבעה עינו של אותו רשע? - מאותו "רווח"! שבין

טללי אורות

מהותו של היצר הרע - דמיון ורעות רוח

וישאל יעקב ויאמר הגידה נא שמך ויאמר למה זה תשאל לשמי (לב, ל).

נא לי את שמך" כי רצה יעקב אבינו לדעת מהותו וכוחותיו של המלאך, ותשובת המלאך היתה שאין להגדיר אותו כלל ואין לקרוא אותו בשם, כי מהותו <

שח מרן הראש ישיבה שה"ת **הגר"ח שמואלביץ**: הנה, עניינו של שם הוא להורות על מהותו ואיכותו של הנקרא בשם זה וזוהי כוונת השאלה "הגידה

של היצה"ר הוא אך דמיון ואינו מציאות כלל, ולכן לא שייך שיהיה לו שם כי השם הינו מורה על מהות ומציאות כאמור, ומכיון שהרע הינו דמיון בלבד אין שייך לקרואו בשם.

וכעין המשל שמביאים בשם הגאון רבי לייב חסמן זצ"ל מעשה בכפרי ששמע בכפרו על פלאי הטכנולוגיה שרואים בו תמונות של בני אדם ההולכים ופועלים מדברים ומזמרים, החליט הכפרי לחזות במו עיניו בפלא הגדול נסע לעיר הגדולה, עמד בתור, וקנה

כרטיס נכנס לאולם חשוך ולא האמין למראה עיניו למולו על הקיר המרוחק עמד מסך ענק מואר ובו אנשים זזים מדברים ושרים, אך משום מה הפריע לו החושך, ולשם ראייה טובה יותר שלף את פנס הכיס מחולצתו וכוונו לעבר המסך, לתדהמתו לא רק שלא ראה יותר טוב אלא הדמויות במסך עומעמו והמסך החוויר, ומכל הכוונים צועקים לעברו, שוטה! כבה את האור! הכפרי המסכן התנצל והצטדק סך הכל בקשתי לראות טוב יותר, אמרו לו כלום אינך מבין כאן רואים רק כשיש חושך באור אין רואים

כאן מאום. כך היא דרכו של היצר הרע הוא מציג עולם חי ותוסס פעיל ומדבר, עולם שנראה מציאותי עד מאד כל עוד שורר חושך סביב, אך ברגע שנדלק האור פג הקסם ועולם הדמיון נמוג כלא היה, ומהי העצה כנגד היצר הרע 'עד שיפוח היום ונסו הצללים' כשמאיר אור האמת על האדם נעלמים כל הצללים ומקסמי השווא.

תהילת אהר

מידות טובות - סולם לצמוח לתלמיד חכם אמיתי

הוא מצבת קברת רחל עד היום (לה, כ).

לו, לכן הוא בא להחזירם. רבינו אמר לו שישאיר את הכסף אצלו. וטען: "מן הסתם, כשבאת הביתה התברר שקיבלת אלף שקל מיותרים אשתך שמחה, אולי תוכל עכשיו לקנות דבר שרצתה ואין לה כסף ועכשיו תוכל לקנות אותו, עכשיו כשתגיע הביתה ותאמר שלקחתי את הכסף בחזרה היא תצטעה, לכן השאר זאת לעצמך".

פעם השתתף בחתונה ולפתע קם ממקומו וניגש אל תוך הקהל, הוא ניגש לסבא של החתן וקרא לו הצידה. ואמר לו, דומני שבחופה ראיתי שקיבלת ברכה, אם כן, אתה מן הסתם הסבא, למה אינך יושב בשולחן הכבוד? התברר שהמזרח היה מלא ורבינו היה היחיד ששם לב, שלא נשאר לסבא מקום. הוא ביקש ממאן זהו שיביא כיסא וסידר לסבא מקום בשולחן הכבוד.

בחתונה אחת שם לב שכאשר החתן פרס את החלה הגדולה שכח לשלוח כללה. הוא העיר על כך בעדינות לחתן, וכשהחתן נתן לילד שיעביר כללה, לחש לו רבינו, תאמר לכללה שהחתן שלח לה את זה.

תמיד שם לב לכבודם של ילדים קטנים, והיה דואג במיוחד שלא יצטערו, תלמידים שנכנסו למעונו עם ילדיהם הקטנים זכו למתת ידה של הרבנית תל"ט"א, ממתק או סוכריה. מטבע הדברים תלמידים שיושבים בצל רבם הנערץ, הם נרגשים ולא תמיד זוכרים לפתוח לילד את הממתק. רבינו היה ממתין ולא ממשיך בדיבורו עם האבא, עד שהממתק יפתח ויהיה בהישג ידו של הילד, כדי שלא יצטרך לחכות.

אחד התלמידים סיפר שכאשר בא עם בנו לתספורת החלאקה, היתה איתו בתו הקטנה והיא נשארה הרחק ליד דלת הכניסה. אחרי שרבינו גזר לו ובירכו, ביקש לקרוא לילדה הקטנה, שאל לשמה ובירכה. אותו אברך התפלל. החדר היה מלא אנשים, וא"כ איך שם לב שבקצה החדר השארתי את בת.

(מתוך הספר ובכל נפשך)

שילך ללמוד בישיבה אחרת ובעוד שנה יבוא ללמוד בישיבה. והיה הדבר תמוה, כי מעולם לא נהג כך.

כשנשאל על כך, השיב שראה משהו מיוחד בבחור זה, שבעוד שכל הבחורים שבאים להיבחן מבינים שהבחינה היא אצלי, ולכן לוחצים יד רק לי, ואילו לר"מ שבוחן אינם נותנים יד, אבל בחור זה נתן לי יד, וגם לר"מ הבוחן. אם כן אף שבלימוד עדיין אינו מספיק ראוי, כדי ללמוד בישיבה, נחכה שנה ונבחן אותו שוב ואם יהיה יותר ראוי נקבל אותו.

בשיחותיו בישיבה היה מרבה לעורר על החובה לנהוג במידות טובות ובכבוד הזולת והדגיש שרק כאשר קיימות מידות טובות, ניתן לצמוח לתלמיד חכם אמיתי. באחד הקמפים השתתף רבינו וכשהגיע עת ברכת המזון, כיבד בזימון את אחד מבני הישיבה. הוא הסביר, ששם לב שבזמן הסעודה, בכל פעם שהגישו אוכל לשולחן, חילק אותו בחור את המנות לשאר יושבי השולחן, ורק לאחר מכן לקח לעצמו, לכן הוא מכבד אותו בזימון.

שימת לב לדברים קטנים

נכנס אברך מבני הישיבה למעונו, וסיפר לרבינו שכאשר הגיע לביתו עשה חשבון ושם לב שבדמי החלוקה החודשיים קיבל אלף שקל שלא הגיעו

ידוע הסיפור המרטיט אודות מרן ראש הישיבה שה"ת הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל שבנסיעתו לקבר רחל דיבר עם רחל אמנו וביקש ממנה: "הקב"ה מבקש ממך מנעי קולך מבכי, אולם אני, חיים בך, מבקש ממך אל תפסיקי לבכות".

מרן רה"י הגר"צ פינקל זצ"ל, היה מרבה בשיחותיו להביא סיפור זה, אולם תמיד היה אומר שצריך להתחיל את הסיפור מתחילתו. רבי חיים שהה באירוע מסוים, בא מישוהו והציע לקחת אותו ברכבו לקבר רחל. הוא רצה מאד ללכת, אולם תגובתו הראשונה היתה שצריך בראש ובראשונה לשאול את הרבנית. צריך היה לחפש טלפון ציבורי וכן אסימון (מטבע מיוחד שאיתו השתמשו כדי להתקשר בטלפון ציבורי), כדי להתקשר אליה, לבקש את רשותה ולוודא שלא תדאג מכך שהוא מאחה.

היה רבינו אומר: "כולם מתפעלים מלב הארי של רבי חיים, איך שביקש את בקשתו מרחל אמנו מעומק לב, אבל אני מתפעל יותר, מכך שלא שכח את מה שבעיני הבריות נראה דבר של מה בכך להתקשר לרבנית, שלרגע לא תדאג כתוצאה מאיחורו..."

למה זה יותר גדול בעיני, כי את לב הארי של רבי חיים אי אפשר לחקות, אולם את הדברים הקטנים יכול כל אחד ללמוד. להרגיש את הזהירות שנדרשת בבין אדם לחברו, ודרך סולם זה אפשר להגיע למדרגות גבוהות.

שימת לב בזהירות בכבוד הבריות, ואפילו בדברים דקים, היו עבורו יסוד היסודות. דוגמא לכך ניתן ללמוד מהסיפור הבא. מנהגו היה בשנים האחרונות בעת הבחינות לשיבת מיר בברכפלד, שאחד הר"מים היה בוחן את הבחור בנוכחותו, והוא בטביעת עינו המיוחדת, היה קובע מי מתאים ללמוד בישיבה. פעם נכנסה קבוצת בחורים להיבחן, ובסופו של דבר הכריע מי מבין הנבחנים ילמד בישיבה. על אחד מהם אמה, שלמרות שעדיין אינו מתאים, שיודיעוהו

שיחה בעניני השעה ממורנו הגאון רבי נחמן ליבוביץ שליט"א

הנצחון במלחמת יעקב ועשיו – להתנתק מכל השפעה וחיבור לעשו

שליחות אחת, וכמו שנתבאר שמלחמת עשיו ביעקב היא לעשות חיבור עם יעקב, שאינו מעמיד את עצמיותו לבדו, ובה לבד נחלש כוחו של יעקב, שיש בכח עשיו להשתעבד בו. בזה שנצרך לתמכין דאורייתא אינו יכול להיות בנצחון של לברוח ולהנצל במידה מושלמת, אינו יכול להעמיד את עצמו בנייתוק מוחלט מעשיו, שרק בכך יוכל לנצח במלחמה.

בזאת מורה לנו התורה הקדושה את דרך המלחמה של יעקב בעשיו, שבתחילה ודאי צריכים לעמוד במעלתו של יעקב איש תם יושב אהלים – עמל התורה בלי הפסק, שזהו מציאותו של יעקב. אבל מחוייבים אנו גם לעמוד במידת "לבדו" לא להתחבר בחיבור כל דהו עם עשיו

היונים גזרו על שבת, חודש ומילה שהם מסמלים את יחידותו של בני ישראל

ובגמ' (תענית י) גבי עצירת גשמים, אמרו, הגיע י"ז במר חשון ולא ירדו גשמים התחילו "יחידים" מתענים. ובגמ' מאן יחידים, אמר רב הונא רבנן. הרי לנו שיסודו ומהותו של ת"ח שהוא יחיד, ובה נתייחד מעלתו. ואין המכוון בלימוד לבד בלי חברותא, אלא שנמצא במעלתו בלי שום השפעה ממקום אחר, וזהו מענין הניתוק המוחלט מעשיו.

וזהו הביאור במלחמת יוון שגזרו ג' גזירות מילה שבת וראש חודש, לא היתה גזירה על לימוד תורה, שזה נשמת אפס של ישראל. ויש להבין מדוע אכן גזרו זוקא אותם דברים, במה נתייחדו אותם דברים מילה שבת ור"ח שהבינו היונים שאם יכניעום באותם דברים אזי ינצחום במלחמה.

אכן לדברינו מובן שהמייחד באותם גזירות שהרי הם מורים על המיוחדות של ישראל, מילה ודאי זהו דבר שמייחד את עם ישראל, וצאצאיו חתם באות ברית קודש, ברית עם הקב"ה יש רק לעם ישראל, מובדלים ומרוממים עם מכל האומות בהיות להם ברית עם הקב"ה. שבת קודש יש בזה ג"כ מהמיוחדות של ישראל בכל העולם יום המנוחה ביום ראשון, ואילו כלל ישראל שובת בשבת קודש. בראש חודש מוצאים אנו שחכמים קובעים לישראל את זמניהם, זמנם של ישראל אינם זמנם של אומות העולם, כל הטבע משועבד לזמנם של חכמים עד כדי שמצינו בירושלמי שאם עיברו את השנה אזי בת ג' בתוליה חוזרים, וחוזרת להיות פחותה מבת ג' שנים. [וכמו שהח"ס הקפיד שלא לכתוב החודשים הלועזיים, מכיון שלכלל ישראל החודש הזה לכם ראש חודשים, חודש ניסן הוא החודש הראשון]. ולכן הבינו היונים שאם יבטלו ח"ו את אותם מצוות, הרי הם מבטלים את המיוחדות של ישראל, ובה גדל כוחם לנצח את ישראל.

כלל ישראל הריהו בבחינת אתה בחרתנו מכל העמים ורוממתנו מכל הלשונות, כלל ישראל היו מציאות אחרת מכל אומות העולם, מובדל ומופרש לגמרי, בלי שום קשר ושייכות כל דהו, ובה, ורק בזה, יוכל לנצח במלחמה עם עשיו, לברוח ולהינצל – זהו נצחון בעשיו

ולדין, מחוייבים אנו לדעת שהמלחמה עם עשיו היתה מלחמה תמידית עד ביאת גואל צדק. ומלחמתו של עשיו היא להחליש אותנו במידה זו. שיהא איזה חיבור כל דהו עמהם, ובכך יוכל לנצח אותנו במלחמה. ולכן התביעה היא להזהר מאד להשאר במיוחדות של ישראל, ובכך נצח במלחמה.

וששנים בהנהגת המלכות, אבל אח"כ התחילו להיות משתעבדים בהם בישראל. וכך לבסוף נחרב בית שני. וזהו שכתב הרמב"ן "ועל דעתו גם זה ירמוז כי התחלנו נפילתנו ביד אדום, כי מלכי בית שני באו בברית עם הרומאים והיא סיבת נפילתם בידם". והיינו שהקירבה והשייכות עם עכשיו זה מביא את כוחו של עשיו לנצח במלחמה, רק כאשר יעקב מעמיד את מציאותו בלא שייכות עם עשיו אזי נוצח במלחמה.

עד כמה חובת ההתרחקות מעשיו

עד כמה חובת ההתרחקות מעשיו, מצינו ברמב"ן בהמשך הפרשה, עה"פ ויאמר עשיו אציה נא עמך מן העם אשר אתי, ויאמר למה זה אמצא חן בעיני אדוני (ל"ג, ט"ו). ופירש הרמב"ן והכוונה ביעקב כי לא היה חפץ בהם ובחבורתם כלל וכ"ש שהיה בדעתו ללכת בדרך אחרת. והוסיף בדבריו, ורבותינו (ב"ר ע"ח, ט"ו) ראו בזה עוד עצה, שרבי ינאי כד היה סליק למלכותא הוה מסתכל בחדא פרשתא ולא הוה נסיב עמיה רמאין, חד זמן לא איסתכל בה ונסיב עמיה רומאים, ולא הגיעו לעכו עד שמכרו פנים שלו, מפני שהיתה קבלה בידם שזו פרשת גלות. וכשהיה בא ברומא בחצר מלכי אדום על עסקי הציבור, היה מסתכל בפרשה זו ללכת אחרי עצת הזקן החכם, כי ממנו יראו הדורות וכן יעשו, ולא היה מקבל חברת אנשי רומי ללוותו, שאין מקרבין אלא להנאות עצמן ומפקיין ממנו של אדם.

וביותר מצינו שבשעה שיעקב אבינו חזר על הפכים הקטנים כתיב "ויוותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר" (בראשית ל"ב, כ"ה) וברש"י הביא מחז"ל שהוא שרו של עשיו, ובא עמו במלחמה על הברכות. ולכאורה תמוה הלא כבר קיבל יעקב את הברכות וזכה בהן, ומה שייך בהם דין ודברים ומלחמה. אכן מוכרח בזה שאין הברכות קנינו המוחלט של יעקב, אלא תלויים ועומדים, שרק כאשר יעקב נמצא במעלתו של יעקב, רק אז זוכה בברכות, רק כאשר הקול קול יעקב אזי אין הידים ידי עשיו. וא"כ לדין מובן שכאשר יעקב מתקרב לעשיו כבר נפגם במעלתו, ושוב יש כח בעשיו לשעבד את ישראל.

ומעתה יש לומר שבזאת עיקר המלחמה של עשיו, להתחבר עם יעקב, לבטל את המיוחדות של יעקב, ובה גבר כוחו ח"ו לנצח את כלל ישראל. וכבר ביאר אדמו"ר זצ"ל עה"פ ויוותר יעקב "לבדו" ויאבק איש עמו, שלבדו אין המכוון שנשאר לבדו בלא עזר וסיוע, אלא היה בו מידה של לבדו שאינו מחובר לדבר אחר, כל מציאותו שיש בו הוא אצלו ומחמתו, בכל מעשה וענין יש בו את היחודיות של יעקב. ובה רצה לנצח את עשיו, להשאר ולעמוד במידה של לבדו, שהרי בכך נלחם עשיו עם יעקב לבטל את היחודיות של יעקב, שבה טמון מלחמת יעקב ועשיו, ונצחון של יעקב.

והיינו דכתיב "וירא כי לא יוכל לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירכו יעקב בהאבקו עמו" (שם, כ"ו) והביאו מהזהו"ק שפגע בתמכין דאורייתא. ולדברינו עומק הפגיעה בזה, בכך שיעקב אבינו נצרך לאיזה סעד ותמך להעמיד את תורתו, וא"כ קיים איזה חיבור עם עשיו, אינו מושלם במידת לבדו, שכל מציאותו וקיומו ורוממותו בלי שום חיבור ושייכות כל דהו לעשיו.

וביתר ביאור, שהלא יש לתמוה איך אפשר שבא למלחמה עבור עשיו לפגוע ביעקב וגם לפגוע בתמכין דאורייתא, והרי אין מלאך אחד עושה ב' שליחויות. [וכמו ששאלו יעקב מה שמך, וא"ל למה זה תשאל לשמי, ופירש"י אין לנו שם קבוע משתנים שמותינו לפי מצות השליחות שאנו משתלחים] ועל כרחך שהכל

"וישלח יעקב מלאכים אל עשיו אחיו וגו' (בראשית ל"ב ד'). וברמב"ן פירש פרשת מלחמת יעקב ועשיו, שנכתבה פרשה הזאת להודיע כי הציל הקב"ה את עבדו וגאלו מיד חזק ממנו, וישלח מלאך ויצילהו. וללמדנו עוד שלא בטח בצדקתו והשתדל בהצלה בכל יכולתו.

והוסיף עוד בדבריו, ויש בה רמז לדורות כי כל אשר אירע לאבינו עם עשיו אחיו יאירע לנו תמיד עם בני עשיו, וראוי לנו לאחוז בדרכו של צדיק שנזמין עצמנו לשלושת הדברים שהזמין הוא את עצמו לתפילה לדורון ולהצלה בדרך מלחמה, לברוח ולהנצל וכבר ראו רבותינו הרמז הזה מן הפרשה כאשר אזכיר להלן [ושם ביאר שזהו הנהגה לדורות בכל ענין המלחמה, וכמו שפירש עה"פ והיה המחנה הנשאר לפליטה (ל"ב, ט) וז"ל וגם זה ירמוז שלא יגזרו עלינו בני עשיו למחות את שמנו, אבל ישא הרעות עם קצתנו בקצת ארצות שלהם, מלך אחד גזר בארצו על ממונו או על גופינו, ומלך אחר מרחם במקומו ומציל הפלטים. וכך אמרו בב"ר (ע"ו, ג) אם יבוא עשיו אל המחנה האחת והכהו אל אחינו שבדרום, והיה המחנה אשר נשאר לפליטה אל אחינו שבגולה, ראו כי גם לדורות תרמוז פרשה זו] עכ"ד.

הנצחון האמיתי הוא לברוח, כלומר להתנתק ממנו ניתוק גמור

הרי לן שהדרך של יעקב אבינו ע"ה שהתנהג עם עשיו, זהו הנהגה המיחייבת לנהוג עם עשיו בכל זמן הגלות עד ביאת גואל צדק, בתפילה בדורון ובמלחמה. אכן העמיד לנו הרמב"ן, מהו המלחמה, מהו הנצחון על עשיו – "לברוח ולהנצל". ובאמת צריך להבין מהותה של מלחמה זו, שאם בורח במה נוצח במלחמה, במה נתייחד נצחוננו של יעקב אם רק ברח מעשיו.

אכן מבואר בזה, שלעולם הנצחון האמיתי הוא לברוח, כלומר להתנתק ממנו ניתוק גמור, ללא שום קשר ושייכות כל דהו, ובה לבד מונח הנצחון של יעקב, שמעמיד את מציאותו בלא שום שייכות לעשיו.

וזאת מפני שהרי הלכה עשיו שונא ליעקב, גם כאשר יעקב מנצח את עשיו, שוב חוזרת שנאתו של עשיו ליעקב ומביאו שוב למלחמה, ולכן האפשרות היחידה היא להרחיק את עצמו מעשיו שלא יהיה שום קשר וחיבור כלל, ובה לבד יוכל יעקב וכל זרעו אחרי לחיות ללא מלחמה עם עשיו, עד שבזכה שיבוא גואל צדק, ועלו מושיעים בהר ציון, שאז נזכה לנצחון גמור, שיעבוד מוחלט של עשיו לבניו של יעקב.

ומצינו בחז"ל (ע"ז ח:): שנלחמו רומי עם יוון שלושים ושתים שנה ולא ניצחום, עד שעשו שותפות עם ישראל, ואז שלחו רומי ליוון, עד עכשיו עשיו עמכם מריבה במלחמה, אבל עשיו נלחם עמך בדין, והסכימו היונים לדון עמם, ומי שינצח ימלך על העולם. ואז שאלו רומי את יוון מי שיש לו מרגלית ואבן טובה יקרה ממנה איזה מהן יעשה בסיס לחבירו שישב עליו, וענו להם היונים המרגלית ראויה להיות בסיס לאבן טובה. ואז שאלו עוד, איך אבן טובה ואבן נופך שהיא יקרה הימנה, וענו להם אבן טובה היא בסיס לאבן נופך. שוב שאלו, אבן נופך וספר תורה, השיבו להם היונים שהאבן נופך ראויה להיות בסיס לספר תורה שחשוב ממנה. ואז שלחו להם הרומאים א"כ מודים אתם שהינכם ראויים להיות תחתינו, שהרי אנו שותפים במלכותנו עם ישראל, ולפיכך הספר תורה נמצא אצלנו, וכפו את היונים להיות משועבדים להם. ואחר שהרומאים נעשו שליטי העולם החזיקו בשותפות עם ישראל עשרים

הגאון הצדיק רבי ישראל העליר חריף זצוק"ל ר"מ ומשגיח בישיבה

כ"ד כסלו תרכ"ד - 160 שנים להסתלקותו

דארתא דמיר באותן שנים, הגאון רבי יוסף דוד אייזנשטאט.

ובספרו נחלת ישראל מסכת בבא מציעא (כד, ב) כתב בהאי לישנא (ראה תצלום מצורף): **"זה יותר קצת משלשה ושלושים שנה שהייתי אז ראש ישיבה דק"ק מיה, ואז נסע הרב הגאון המפורסם מו"ה יוסף נ"י להתקבל לאב"ד סלוצק דרך ק"ק מיר והצעתו אז לפני וקלסיה"**.

עוד בחיי חיותו העלה את חידושיו ושיעוריו הרבים על הכתב וסידר את חידושיו על סדר מסכתות הש"ס ע"מ להדפיסם. כמו כן השאיר אחריו תשובות רבות בהלכה, אולם משמים לא הספיקו על ידו להדפיס את ספריו הרבים.

בשנת תר"כ נקרא לשמש ברבנות בעיר הולדתו קוידניוב. שימש ברבנות שם כארבע שנים עד שנלב"ע, לאחר מחלה, ביום השבת כ"ד בכסלו תרכ"ד ברבות הימים הוציא נינו את חידושיו על מסכתות בבא קמא ובבא מציעא וקראם בשם "נחלת ישראל"

בתורה וביראת שמים טהורה, הביא לכהן לצידו כר"מ וכמשגיח את הגאון הצדיק רבי ישראל העליר זצוק"ל. רבי ישראל, ממשפחת גדולי עולם, נצר לבעל התוס' וי"ט והגדול מבין ארבעה אחים גאוני עולם למשפחת העליר, ה"ה בעל העמודי אור, אבדק"ק טלז, ובעל דברי יהושע. רבי ישראל היה מראשוני ומבחירי תלמידי הגאון רבי חיים זצוק"ל בישיבת וולוז'ין. נודע בחריפותו העצומה ובכח החידוש' המיוחד שלו ומשום כך כונה בפי תלמידי החכמים שבאותו הדור 'רבי ישראל חריף'.

בזמן כהונתו כר"מ וכמשגיח בישיבה השפעתו ניכרה היטב על תלמידי הישיבה אשר נקשרו אליו בעבותות אהבה ע"מ להתדבק במידותיו וללמוד מהליכותיו ומדברי תורתו. נודע בענוותנותו המיוחדת כאשר על אף גדלותו בתורה, בכל דבר הלכתי או הנהגה לציבור, הכפיף עצמו למרא

בראשית ימיה של הישיבה הקדושה בעיירה מיה, עמד בראשות הישיבה הגאון רבי אברהם טיקטינסקי זצוק"ל בנו של מייסד הישיבה ורה"י הראשון הגאון רבי שמואל טיקטינסקי זצוק"ל, אשר פנה לדאוג לרווחת צרכיה הכלכליים של הישיבה הצעירה והוריש את ראשות הישיבה לבנו.

הגאון רבי אברהם זצוק"ל, ברצותו שתלמידיו יגדלו

פסדא. ושיין כתיב ר"י לפניס תשרית סיון. וזה יותר קצת משלשה ושלושים שנה שהייתי אז ראש ישיבה בישיבה דק"ק מיר וזה נסע הרב הגאון המפורסם מו"ה יוסף נ"י להתקבל לאב"ד דק"ק סלוצק דרך ק"ק מיר וקלסיה זה לפני וקלסיה ואמר לי אז שנס הוא שומר כזה וזיך נימי חרשו דה"ס א"ל חייב להחזיר. ופריך תלמודא תריז א"ל. דתלמודא תתמה דשמיאל אמר לרבי יסודא טרי דרביס סתריס זה לוי ומתוך תלמודא לפניס תשרית סיון. אכל ר"י בטלמי לא הקשה כלל תרתי דתפיר ידע דטונס שמואל ה"י דחייב הייט לפניס תשרית סיון וכל שיקר כתייבי בא ישראל ונקט סיון הוא לשון אי צריך להחזיר לפניס תשרית סיון ודריק:

לפני כחמש שנים התגלה כתב יד מהגר"י העליר

ושם י"ד הנהגות מחיי רבו הגר"ח מוואלאזין זצ"ל - שלא היו ידועים

ועל כן בתקופה מסוימת מעוצם התמדתו בתורה ויותר הגר"ח ביום השבת על הקפדתו לטבול במקוה, וזאת על מנת שלא יצטרך להתבטל מן התורה במשך 5 דקות עד שיתנגבו המים מעליו.

ובענין בכייה בראש השנה הביא התלמיד ששמע ממוהר"י"ן בן רבינו שאמר בשם הגר"א: מי שהוא עצב בראש השנה עובר על חמשה לאוין מדברי קבלה, אמנם הגר"ח הוסיף שמכל מקום בשעת התפילה מותר לבכות ברה"י ובפרט כשמתעורר מעצמו לבכי, ואף הוא בעצמו ראינו שבכה בתפילה בראש השנה.

כמו כן הנהגה בענין 'לחם משנה' בשתי פרוסות, הידועה שנהג בה מוהר"י"ן מוואלאזין [ראה שו"ת משיב דבר ח"א סי' כא] הובאה כאן בשם רבינו הגר"א.

בכת"י זה מתברר, כי בכמה דברים נהג הגר"ח כהכרעת השו"ע ודלא כדעת רבו הגר"א, וכגון שלא היה מברך ברכה על 'טיבולו במשקה', וכן לא היה חותם בשם ה' בברכת 'בורא נפשות' ובמודים דרבנן - שלא כמנהג הגר"א לחתום בהם בשם. כמו כן במים אחרונים' הקפיד הגר"ח ליטול "הרבה", אבל לא היה מקפיד שיהיה דוקא רביעית דלא כמנהג רבו הגר"א שלא לפחות מרביעית.

גם בנוסח ספירת העומר נהג הגר"ח וכן בנו מוהר"י"ן לומר לעומר בלמ"ז, ושלא כדעת הגר"א לומר בעומר בב"ת, ואף נתווכח בזה עם רבו הגר"א לעת זקנותו. ולענין הנחת תפילין בחול המועד נהג הגר"ח כמנהג רבו שלא להניח, וכפי שהשיב לתלמידו כי הוא עם המנין שלו אינם מניחין, אך הזהירו שבבית הכנסת לא ישנה ממנהג המקום, שיש לירא מפני המחלוקת.

הנהגות והוראות מרבו מרן הגר"ח מוואלאזין זצ"ל.

הכת"י התפרסם לראשונה בקובץ מוריה (תשרי תשע"ט), ונצטט לפני הקוראים על קצה הקולמוס ממה שהתפרסם שם (וישמע חכם ויוסף לקח, ראה שם באריכות עם הערות וביאורים) כמובן שאין להורות מזה הלכה למעשה, וכל אחד ינהג בזה כדעת אבותיו ורבותיו, וכה כתבו:

בחדש סיון תשע"ז זכינו להוציא לאור מחדש ע"י 'מכון ירושלים' את הוראות הנהגות מרן הגר"ח מוואלאזין זצ"ל 'ארחות חיים' - כתר ראש' בצירוף הנהגות נוספות מכתבי יד וספרים ובתוספת בירור רחב לשורשי ההלכות.

והנה לאחרונה זכינו והגיע לידניו צילום מכתב יד הגאון רבי ישראל העליר זצ"ל תלמידו של רבינו הגר"ח, אשר העתיק את הנהגות והוראות רבו מהעתקות שונות, אלא שבכת"י זה נוספו ארבע עשרה הנהגות והוראות חדשות שלא נדפסו מעולם. כת"י זה היה ספון עד כה, ולא היה ידוע, וכעת מאתיים שנה לאחר הסתלקות רבינו הגר"ח מופיעות כאן לראשונה הנהגות והוראות חדשות אשר לא היו ידועות עד עתה.

בכת"י זה נחשפים גלויים חדשים מדעתו הגדולה של הגר"ח בכמה נושאים הלכתיים, ואף הובאו בו הוראות חדשות בשם רבינו הגר"א כגון העולם אומרים בשם החסיד הגר"א שאסור לטבול בשבת משום איסור שט, אך בעיני תלמידו הגר"ח: "היה זאת לפלא...". ומוסיף התלמיד ומעיד על הנהגת הגר"ח עצמו בענין טבילה במקוה בשבת, שלא לנגב את המים מחמת איסור סחיטה, ושלא לטלטל מן המקוה משום שלא היה בעיר עירוב,

הגר"צ רבי ישראל העליר היה תלמידו המובהק של מרן הגר"ח מוואלאזין זצ"ל. בצעירותו למד הגר"י בישיבת וואלאזין בצלו של הגר"ח, וכפי שכתב בעצמו בספרו 'נחלת ישראל' (ב"ק עט א): "שמעתי מנין ונכד של הגאון הגדול האמיתי רשכב"ה כו' מו"ה חיים זל"ה אב"ד דק"ק וואלאזין, אשר זכיתי מעט להסתופף בצל קורת ישיבתו הגדולה בעוד עודנו החיים בחיותו, שזקנו הגאון הנ"ל הביא ראייה מסוגיא זו..."

וכך כותב נכדו רבי יחיאל בן בנו רבי אברהם מאיר בהקדמה לספר 'נחלת ישראל' אודות זקנו המתב: "אבי זקני הגאון החסיד ר' ישראל העליר זצ"ל שהיה הראשון מהארבעה אחים הגאונים שהאירו פני תבל בתורתם וצדקתם... שהיה מפורסם בשם ר' ישראל חריף מקאידנאוו, ולמד בימי עלומיו בישיבת וואלאזין בחיי הגאון הקדוש רבן של ישראל מרן ר' חיים זצ"ל האב"ד ור"ם דשם, וכמעט כל ימי חייו הרביץ תורה ברבים והעמיד תלמידים הרבה והורם דרך העיון, והיה ר"מ בישיבת מיר בחיי הגאון והקדוש ר' יוסף דוד זצ"ל האב"ד דשם, והגאון הנ"ל הוקירו וכבדו מאד.

וגם היה ר"מ במינסק כמה שנים, וכל הגאונים הגדולים שהיו שם בעת ההיא הכירו את ערכו הגדול, והיה חביב אצלם מאד, וחידושיו שהיה מחדש בלמדו עם תלמידיו המופלגים העלה על הנייה, וסדרם על פי סדר המסכתות עד שעלו לכמה ספרים גדולים. ועלתה נשמתו הקדושה במחננו [קאידנאוו] עיר מולדתו ומגורו, ביום שבת קדש כ"ד כסלו שנת תרכ"ד, אחרי היותו בפה רב ארבע שנים".

לפני חמש שנים נתגלתה כת"י של הגאון רבי ישראל העליר זצ"ל [ראה תצלום מצורף] -